

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
MIĘDZYWYDZIAŁOWEJ KATEDRY TEOLOGII KATOLICKIEJ
UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU (1 I 2002 – 30 IX 2003)**

Realizując założenia statutowe jako jednostki naukowo-dydaktycznej pracownicy Międzywydziałowej Katedry Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Białymstoku w prezentowanym okresie sprawozdawczym, w kooperacji z innymi jednostkami naukowymi, realizowali wcześniej określony na spotkaniach roboczych program pracy. Organizowali, inicjowali, bądź brali aktywny udział w sympozjach, sesjach naukowych, konferencjach i innych przedsięwzięciach naukowych mających na celu promowanie nauk teologicznych w białostockim środowisku akademickim. Mając na względzie popularyzację swego dorobku w kraju i za granicą oraz pragnąc zacieśniać współpracę z przedstawicielami nauk humanistycznych, filozoficznych i przyrodniczych MKTK podjęła w roku 2002 inicjatywę wydawniczą, uwieńczoną wydaniem pierwszego numeru *Rocznika Teologii Katolickiej*, stanowiącego kontynuację wydawanego dotąd *Biuletynu Międzywydziałowej Katedry Teologii Katolickiej*.

Wspólnym wysiłkiem Katedry Teologii Katolickiej UwB, Katedry Polityki Ekonomicznej i Rozwoju Gospodarczego UwB, Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Zakładu Bioetyki i Antropologii Filozoficznej UwB i Fundacji Promocji i Rozwoju Podlasia zorganizowano w dniach 5-7-12 III 2002 r. wykłady otwarte nt.: *Globalizacja – nadzieje i lęki*. Wykłady odbywały się w auli Wydziału Ekonomicznego UwB i zgodnie z przyjętą formułą skierowane były do szerokiego kręgu odbiorców, wśród których dominowali studenci i pracownicy rzeczonych jednostek naukowych. Nadszpodziewanie wysoka frekwencja i obecność osób ze wszystkich niemal środowisk potwierdziła wstępne przekonanie organizatorów o potrzebie podjęcia tego tematu, właśnie w formie wykładów otwartych. Wykładom przewodniczył i dyskusję prowadził kierownik MKTK ks. bp prof. dr hab. Edward Ozorowski. Dnia 5 III prof. dr hab. R. Horodeński w wykładzie nt. *Nowe oblicze podziału dóbr* podjął aktualny i kontrowersyjny problem podziału dóbr, jakimi zarządza państwo, eksponując kwestię transferu środków finansowych pozyskanych drogą

kierowania i dzielenia dobrami w kontekście mniejszych podmiotów gospodarczych. Odnosząc się do obecnej sytuacji ekonomicznej kraju wskazał na zagrożenia, jakie mogą płynąć z przyjętej polityki gospodarczej państwa. Wygłoszony tego samego dnia przez prof. dr hab. J. Kopanię wykład nt. *Zagrożenia moralne w dobie globalizacji* dotyczył moralnego aspektu omawianego procesu. W toku swego wywodu prelegent uświadomił słuchaczom, iż podstawowym czynnikiem hamującym rozwój gospodarczy państw UE jest nadmiernie rozbudowana biurokracja, co stawia UE w niekorzystnej sytuacji względem konkurencyjnej gospodarki Stanów Zjednoczonych. Kolejny dzień wykładów (7 III) wypełniły wystąpienia prof. dr hab. W. Bieńkowskiego nt. *Ekonomiczne konsekwencje globalizacji* i bpa dr P. Jareckiego nt. *Zjawisko bezrobocia w ocenie Kościoła*. Prof. Bieńkowski w długim, fachowym, a jednocześnie ciekawym i przystępnym wywodzie dostrzegł, iż potęgujący się, zwłaszcza od 10 lat, proces globalizacji doprowadził do nienaturalnego napięcia pomiędzy rozwojem technicznym, a cywilizacyjnym, którego skutkiem jest z jednej strony ogromna koncentracja kapitału, z drugiej zaś coraz większe obszary biedy i bezrobocia. Stwierdził jednak, iż omawiany proces globalizacji jest nieuniknioną konsekwencją rozwoju cywilizacyjnego współczesnego świata. Bp Jarecki odwołując się do nauki społecznej Kościoła, zwłaszcza do encyklik papieża Jana XXIII *Pacem in terris* i papieża Jana Pawła II *Laborem exercens* podkreślił, iż osobowa relacja Kościoła do konkretnego człowieka zawsze kształtowała się według zasad sprawiedliwości, dobra wspólnego i podstaw ewangelicznych: miłości, prawdy i wolności. Zatem, by skutecznie przeciwstawić się zjawisku bezrobocia należy kształtować rozwój dzisiejszych społeczeństw na fundamencie nauki społecznej Kościoła. Trzeci dzień wykładów (12 III) wypełniły wystąpienia prof. dr hab. A. Bociana pt. *Gospodarka Polski w procesie globalizacji*, który w swoim wykładzie nakreślił wizję rozwoju gospodarki polskiej wkomponowanej w aktualny kierunek rozwoju cywilizacyjnego świata. Natomiast w czasie wykładu ks. dr D. Wojteckiego pt. *Globalizacja w świetle katolickiej nauki społecznej*, słuchacze zostali wprowadzeni w problematykę „relacyjności” pomiędzy wykładnią katolickiej nauki społecznej, a zachodzącym procesem globalizacji. Podsumowaniem każdego dnia wykładów była dyskusja prowadzona przez bpa E. Ozorowskiego, który reasumując cykl wystąpień wskazał na nadzieję, która – jego zdaniem – winna stanowić podstawę funkcjonowania chrześcijanina w pełnym lęków i zagrożeń współczesnym świecie.

Katedra Teologii Katolickiej była organizatorem Zjazdu Paschalnego, który odbył się dnia 13 IV 2002 r. pod hasłem *Poznaj Oblicze Jezusa Chrystusa*. W obradach odbywających się regularnie od 1945 r., wzięli udział katecheci duchowni i świeccy archidiecezji białostockiej. Otworzył je i przewodniczył

im kierownik Katedry ks. bp prof. dr hab. E. Ozorowski. Zebrani wysłuchali trzech referatów. Pierwszy wygłosił kierownik Katedry Socjologii Moralności KUL ks. prof. dr hab. J. Mariański nt.: *Kim dla chrześcijan w Polsce jest Jezus Chrystus*. Poddając analizie zmiany w świadomości religijnej Polaków w rozumieniu Osoby Jezusa Chrystusa prelegent zauważył, iż „Jezus przyjmowany jest dziś jako Osoba nie tyle w sensie dogmatycznym, poznawczym, ile ludzkim, emocjonalnym”. Jezus jawi się dziś – kontynuował – „w akcentach ciepła bliskości, możliwości spotkania, partnerskiego dialogu, radości życia”. Biskup pomocniczy archidiecezji częstochowskiej prof. dr hab. A. Długosz w referacie nt.: *Jak dziś głosić Jezusa Chrystusa?* przekonywał, iż ważnym dzisiaj jest, by nie iść do człowieka “z gotowymi receptami, nawet jeśli mamy argumenty i prawdy”. Najpierw – tłumaczył – należy nawiązać dialog, wysłuchać osoby, jej argumentów, by móc utożsamić się z konkretną osobą. „Dopiero wtedy możemy stanąć jako świadkowie Chrystusa, nie tylko jako przekaziele pewnej prawdy, ale jako ci, co przeżywają wielką przygodę z Chrystusem” – podsumował swój wywód bp Długosz.

Przypadająca w roku 2002 dziesiąta rocznica utworzenia archidiecezji i metropolii białostockiej oraz jubileusz 75-lecia koronacji obrazu Najświętszej Maryi Panny Matki Miłosierdzia z Ostrej Bramy i 25-lecia poświęcenia kaplicy ku jej czci w archikatedrze białostockiej stały się inspiracją do spojrzenia na te i inne wydarzenia w Kościele białostockim z perspektywy minionej dekady. Uroczystości jubileuszowe rozpoczęto 31 maja uroczystą sesją zorganizowaną przez MKTK pod hasłem *Wielkie wydarzenia lat 1991–1992 w Kościele Białostockim*. Sesję w kościele św. Wojciecha otworzył ogólną refleksją na temat rzeczonych uroczystości bp E. Ozorowski, po czym nastąpiły trzy referaty: ks. dr A. Szota nt.: *Wizyta Jana Pawła II w Białymstoku*, ks. dr T. Kasabuły nt.: *Ustanowienie archidiecezji i metropolii białostockiej* oraz ks. dr S. Hołodoka nt.: *Beatyfikacja Matki Bolesławy Lament*. Ukoronowaniem sesji była msza św. koncelebrowana, której przewodniczył abp dr Wojciech Ziemia, metropolita białostocki. Pełny tekst wygłoszonych referatów uzupełnionych o artykuły ks. S. Hołodoka (*Archidiecezjalne Seminarium Duchowne w Białymstoku (1992-2002)*) i ks. T. Krahela (*Rozwój kultu Matki Boskiej z Ostrej Bramy. W 75-lecie koronacji obrazu Najświętszej Maryi Ostrobramskiej w Wilnie i Białostockie Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny Matki Miłosierdzia w Białymstoku*) zostały opublikowane w bogato ilustrowanej publikacji jubileuszowej pod redakcją T. Kasabuły *Witaj Królowo Matko Miłosierdzia* (Białystok 2002).

Planowana od dłuższego czasu konferencja naukowa na temat transplanacji organów ludzkich odbyła się 3 XII 2002 r. w Aula Magna Akademii Medycznej w Białymstoku. Spotkanie to, mające na celu wymianę myśli i wspólną

refleksję na temat aktualnego dzisiaj problemu przeszczepu i popularyzacji wiedzy w tej dziedzinie, zorganizowała MKTK przy współpracy z Kliniką Nefrologii i Chorób Wewnętrznych oraz Kliniką Chirurgii Naczyń i Transplantacji Akademii Medycznej. Obrady pod hasłem *Medyczne i etyczne aspekty transplantacji* rozpoczął wykład kierownika Kliniki Nefrologii i Chorób Wewnętrznych AMB prof. dr hab. M. Myśliwca nt.: *Transplantacja narządów u człowieka*. Prelegent kompetentnie, w sposób niezwykle ciekawy i przystępny dla przeciętnego słuchacza zapoznał obecnych z aktualnym problemem transplantacji w Polsce. Poinformował jednocześnie, iż jakkolwiek w ciągu ostatnich lat przeszczep uznano za metodę leczenia klinicznego i liczba przeszczepów w Polsce rośnie z roku na rok, to jednak potrzeby w tej dziedzinie są coraz większe, a czas dializowania przed transplantacją np. nerki nie zmienia się od kilku lat i obecnie wynosi średnio około 2,5 roku. Dr hab. M. Gacko, kierownik Chirurgii Naczyń i Transplantacji AMB w wykładzie pt.: *Chirurgiczne aspekty transplantacji nerek*, ilustrując swoje wystąpienie filmem nakręconym podczas operacji przeszczepu nerki, omówił poszczególne etapy prezentowanej operacji. Na ewolucję definicji śmierci na przestrzeni ostatnich lat zwrócił uwagę kierownik Kliniki Anestezjologii i Intensywnej Terapii AMB dr n. med. A. Siemiątkowski w referacie *Śmierć kliniczna a śmierć osobnicza*. Ustalenie momentu śmierci jest problemem zasadniczym, jako że większość dawców organów to zmarli. O ile do niedawna za moment śmierci uznawano ustanie krążenia, o tyle dzisiaj obiektywnym kryterium śmierci jest całkowite i nieodwracalne ustanie czynności kresomózgowia i pnia mózgu. Zatem – kontynuował – „chorego można uznać za zmarłego pomimo utrzymującej się akcji serca”. Cennym dopełnieniem prezentowanych treści był wykład ks. dr hab. P. Morcińca z Uniwersytetu Opolskiego nt.: *Etyczne granice transplantacji*, który wyraźnie stwierdził, iż „według nauki Kościoła dawstwo organów jest czynem godnym pochwały, jest gestem bezinteresowności i heroizmu”. Zaaapelował jednocześnie do „większego zaufania do transplantologii, jako do tej dziedziny medycyny, która w sytuacjach granicznych śpieszy z pomocą ludziom nieuleczalnie chorym”. Konferencja z 3 XII odbiła się pozytywnym echem w białostockim środowisku naukowym, czego wyrazem była wysoka frekwencja oraz obecność na niej rektorów wyższych uczelni, lekarzy, duchownych i licznych grona studentów a także słuchaczy nie związanych na co dzień z tą gałęzią medycyny.

MKTK włączyła się aktywnie w obchody VI Dnia Judaizmu w Kościele Katolickim. Dn. 15 I 2003 r. w kościele św. Wojciecha podczas chrześcijańsko-żydowskiej medytacji biblijnej nad tekstem 2 Sm 7, 14-15, odczytanym w języku polskim i hebrajskim, słowa Pisma Świętego komentowali: pracownik Katedry, biblista, ks. dr W. Michniewicz i współprzewodniczący Polskiej

Rady Chrześcijan i Żydów dr S. Krajewski. Tego samego dnia w sali kina „Ton” w czasie współorganizowanej przez Katedrę konferencji naukowej nt.: *Przymierze i Miłosierdzie w Tradycji Żydowskiej i Chrześcijańskiej* wygłoszono dwa referaty. Honorowy przewodniczący ICCJ rabin D. Rosen (Jerozolima, ACJ) podjął temat *Przymierze i Miłosierdzie w tradycji żydowskiej*. Analizując przełom, jaki dokonał się w ciągu ostatnich 40 lat w Kościele katolickim w stosunku do judaizmu, rabin Rosen nazwał proces ten „rewolucją, która nie ma odpowiednika w dziejach ludzkości”. Odnosząc się do hasła tegorocznych Dni Judaizmu (*Bóg zawarł z Izraelem Przymierze Miłosierdzia*) stwierdził, iż „trafia ono w sedno tego, co jest wspólnym dziedzictwem judeochrześcijańskim”. Ks. prof. dr hab. H. Witczyk z KUL w referacie *Przymierze i Miłosierdzie w tradycji chrześcijańskiej* zauważył, że jakkolwiek usprawiedliwienie dokonuje się przez włączenie się w dzieło zbawcze Jezusa Chrystusa, to do zbawienia powołany jest cały Izrael. „Miłosierdzie, jakie Bóg ostatecznie okaże całemu Izraelowi – mówił ks. prof. Witczyk – należy rozumieć jako wydarzenie, w którym mu zostanie objawiona miłość Boga. I będzie to miłość mocniejsza niż grzech nieposłuszeństwa”.

Kolejny Zjazd Paschalny z 26 IV 2003 r. zorganizowany przez Katedrę Teologii Katolickiej odbył się pod hasłem *Dobro wspólne – rodzina*. Konferencja naukowa, w której udział wzięli, oprócz organizatorów, katecheci świeccy i duchowni archidiecezji białostockiej, rozpoczęła się o godz. 9.00 w sali kina „Ton”. Referaty wygłosili pracownicy Katedry. Pierwsze wystąpienie ks. prof. dr hab. J. Zabielskiego poświęcone było sytuacji rodziny w Polsce dziś, referat drugi wygłosił ks. bp prof. dr hab. E. Ozorowski nt.: *Małżeństwo jako związek mężczyzny i kobiety*, trzeci ks. dr A. Skreczko nt.: *Troska Kościoła w Polsce o rodzinę po II wojnie światowej*. Pełne teksty referatów zostaną opublikowane.

W dniach 18-21 V 2003 r., pod honorowym patronatem rektora Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. M. Gębczyńskiego, odbyła się zorganizowana z inicjatywy Zakładu Językoznawstwa Historycznego Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej przy współdziałaniu Zakładu Literatury Oświecenia i Romantyzmu Instytutu Filologii Polskiej, Katedry Teologii Katolickiej i Katedry Teologii Prawosławnej międzynarodowa konferencja naukowa nt.: *Chrześcijańskie dziedzictwo duchowe narodów słowiańskich. Literatura. Kultura. Język*. Obrady miały miejsce w sali konferencyjnej Centrum Kultury Prawosławnej oraz w auli Wydziału Filologicznego UwB. Udział w nich wzięli specjaliści nauk humanistycznych i teologicznych z różnych ośrodków akademickich w Polsce, Bułgarii, Rosji i na Białorusi. Konferencję rozpoczęły obrady plenarne, podczas których wygłoszono cztery referaty, wśród nich, pod nieobecność kierownika Katedry Teologii Katolickiej bpa prof. dr hab.

E. Ozorowskiego, odczytano tekst jego wystąpienia pt.: „*Mysterion*” i „*sacramentum*” jako klucz rozumienia kultury Słowian-chrześcijan. Treść referatu wzbudziła duże zainteresowanie obecnych, jednakże z racji wyżej wspomnianych dyskusja nad nim odbyć się nie mogła. Dalsze obrady przebiegały w sekcjach: historii, językoznawstwa, literatury i onomastyki. W pierwszym dniu obrad referaty wygłosili m.in. pracownicy Katedry Teologii Katolickiej: ks. dr W. Michniewicz nt.: *Semityzmy biblijne w Wujkowym przekładzie Pisma Świętego na język polski* (sekcja językoznawstwa) i ks. dr T. Kasabuła nt.: *Drogi przenikania kultury zachodniosłowiańskiej na tereny Rusi Litewskiej w XIII-XIV w.* (sekcja historii). Wszystkie materiały z konferencji ukażą się drukiem. Uczestnicy konferencji z dnia 18 maja wzięli udział we mszy św. odprowadzanej w kaplicy Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku, zwiedzili gmach uczelni i zapoznali się pokrótce z przebiegiem formacji alumnów. Następnego dnia obejrzeli spektakl w wykonaniu alumnów roku trzeciego AWSD pt. *Dzień Sądu*.

Konieczność poszanowania osoby ludzkiej, troska o dobro wspólne i o etyczny wymiar życia społecznego w okresie politycznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych przemian w Polsce zrodziły potrzebę pogłębionej refleksji nad katolicką nauką społeczną. Znalazły się też u podstaw inicjatywy podjętej przez Katedrę Teologii Katolickiej we współpracy z AWSD i przy współudziale stowarzyszeń i ruchów katolickich Białegostoku o przeprowadzeniu cyklu wykładów otwartych dla osób zainteresowanych problematyką społeczną. W założeniu organizatorów miały one być niejako odpowiedzią na słowa papieża Jana Pawła II wygłoszone w trakcie przemówienia pożegnalnego na lotnisku w Balicach 19 VIII 2002 r.: „Niech zapanuje duch miłosierdzia, bratniej solidarności, zgody i współpracy oraz autentycznej troski o dobro naszej Ojczyzny”. Wykład inauguracyjny nt.: *Człowiek drogą Kościoła* wygłosił 30 X 2002 r. ks. bp prof. dr hab. E. Ozorowski. Zarówno inauguracja, jak też kolejne wykłady miały miejsce w godzinach wieczornych w siedzibie Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Białymstoku. Cykl wykładów obejmował, obok wykładu inauguracyjnego, siedem wystąpień: 27 XI 2002 r. – p. M. Jurka (*Polska wobec Unii Europejskiej*), 11 XII 2002 r. – ks. bpa dr S. Stefanka (*Rodzina podstawowym dobrem społeczeństwa*), 22 I 2003 r. – ks. prof. dr hab. J. Nagórny (*Moralny problem biedy w Polsce*), 26 II 2003 r. – ks. prof. dr hab. J. Zabielskiego (*Miłosierdzie jako zasada życia społecznego*), 19 III 2003 r. – ks. bp dr P. Jareckiego (*Personalistyczno – chrześcijańska koncepcja integracji europejskiej*), 9 IV 2003 – ks. dr T. Zadykowicza (*Czy może istnieć świat bez wartości?*), 21 V 2003 r. – dr T. Żeleznika (*Czy może istnieć wolność bez prawdy i sprawiedliwości?*). Pełne teksty wykładów są publikowane w postaci zeszytów w serii wydawni-

czej „Biblioteka Wykładów Otwartych z Katolickiej Nauki Społecznej” przez podlaski oddział „Civitas Christiana”. Wysoka frekwencja i duże zainteresowanie środowisk tą inicjatywą skłoniło organizatorów ku decyzji o kontynuowaniu wykładów otwartych także w roku akademickim 2003/2004.

Pracownicy MKTK, jako jednostki naukowo-badawczej w strukturach UwB, podejmują działalność dydaktyczną prowadząc wykłady, ćwiczenia i seminaria naukowe zarówno na UwB, jak też na innych uczelniach. W ramach działalności statutowej i własnej kontynuowali prace badawcze w swoich dziedzinach, organizowali, współorganizowali i uczestniczyli w zjazdach, sympozjach i konferencjach naukowych dotyczących tych dziedzin, które leżą w zakresie ich zainteresowań. Rezultat tej aktywności to dorobek piśmienniczy w postaci druków zwartych i artykułów w czasopismach stricte naukowych i popularnonaukowych, których wykaz, chociaż niepełny, znajduje się na stronie internetowej Katedry. Wykaz publikacji za rok akademicki 2001/2002 zamieszczono też na łamach WKAB (11: 2002, nr 4, s. 270–299). Godnym odnotowania jest fakt, iż ks. dr Adam Skreczko – pracownik Katedry – pomyślnie przeprowadził przewód habilitacyjny na podstawie dysertacji *Troska Kościoła katolickiego w Polsce o małżeństwo i rodzinę w okresie Wielkiej Nowenny (1957–1966). Studium teologiczno-pastoralne*.

Z wolna posuwają się badania nad językiem teologicznym, których zwieńczeniem ma być *Słownik Pojęć Chrześcijańskich*, inicjatywa podjęta przed dwoma laty przez Katedrę.

W roku akademickim 2003/2004 rozpocznie się kolejny rok studiów w powołanym do życia z inicjatywy MKTK Podyplomowym Studium Metodyczno-Katechetycznym przy UwB. Kierownikiem Studium został ks. dr Adam Skreczko, który zajął się stroną organizacyjną tej jednostki dydaktycznej i z powodzeniem koordynuje jej działalność. Kolegium wykładowców stanowią wszyscy pracownicy Katedry oraz pracownicy naukowcy innych środowisk naukowych regionu.

Koordynacji własnych prac badawczych, dyskusji nad aktualnymi pracami Katedry i podejmowaniu inicjatyw naukowych służą comiesięczne spotkania robocze wszystkich pracowników MKTK, prowadzone według porządku ustalanego każdorazowo przez kierownika Katedry.

ks Tadeusz Kasabuła